

**МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА
СУЧАСНОГО КУРСУ ЛІТЕРАТУРИ**

Базиченко Вікторія Вікторівна,
*філолог, викладач української,
англійської мов та літератури,
ДНЗ «Вище професійне училище № 2 м. Херсона»*

**ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ТА
МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ
НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Медіа є невід’ємним складником сучасного життя. Інформаційний простір потребує від споживачів не тільки вміння сприймати інформацію, а й уміння аналізувати її, перевіряти на правдивість та наявність маніпуляцій.

Необхідність упровадження медіаосвіти в освітній процес визначено на законодавчому рівні. Концепція НУШ серед ключових компетентностей визначає інформаційно-цифрову, що передбачає «впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, у публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіаграмотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеці. Розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо)» [3].

Концепція впровадження медіаосвіти в Україні визначає медіаграмотність як «частину освітнього процесу, спрямовану на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою масмедіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп’ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій» [2, с. 7].

Будь-який урок передбачає інтеграцію медіатексту в освітній процес, адже здобувачі освіти працюють із критичними статтями, першоджерелами,

візуальним матеріалом. Саме тому формування інформаційної грамотності є одним із завдань сучасного викладача. Інформаційна грамотність передбачає:

- уміння добирати потрібну інформацію, перевіряти її на правдивість;
- уміння відрізняти факти від суджень;
- уміння протидіяти маніпуляціям та стереотипам;
- уміння працювати з візуальним матеріалом та створювати власний медіапродукт;
- уміння уникати небезпек віртуального світу.

Дистанційне навчання посприяло популяризації медіаосвіти, оскільки здобувачі освіти та викладачі активно співпрацюють в інформаційному просторі. Медіавправи легко інтегруються і в уроки української літератури, осучаснюючи їх та наближаючи до потреб часу. Акцентую увагу на завданнях, що дають змогу формувати інфомедійну грамотність у здобувачів освіти і, за допомогою яких здобувачі освіти легко адаптуються до теми уроку.

Боротьба зі стереотипами. Попри стрімкий розвиток суспільства стереотипні судження впливають на наше сприйняття дійсності та ставлення до оточення. Стійкі переконання заважають об'єктивному осмисленню інформації. На етапі емоційного налаштування під час вивчення творчості Олесь Гончара (Олесь Гончар «МодриКамень», 11 клас) використовуємо вправу «Кольорові асоціації», адже новела має виразну неоромантичну рису – символіку кольору. Клас об'єднуємо в три робочі групи. Кожна група працює зі своєю ілюстрацією: червона калина, червона помада, червона кров, червона фігура. Завдання спільне для всіх: напишіть свої асоціації до слова «червоний», опираючись на ілюстрацію. Зазначу, що колір можна обирати відповідно до тематики тексту. Цілком передбачувано калина асоціюватиметься з дівчиною-українкою, помада – із сексуальністю, вродою, кров – зі смертю, болем, а от червона фігура викликатиме непередбачувані асоціації, мотивовані життєвим досвідом учнів. У процесі обговорення діти розуміють, що будь-який факт, суб'єкт, об'єкт можна поставити в різні умови, що впливатимуть на його оцінку – від цілком позитивної до категорично негативної. Однак ми повинні усвідомлювати, що

практично все у світі є відносно нейтральним, а позитивні чи негативні конотації надають люди, тому їхні судження не можна сприймати як винятково істинні.

На етапі узагальнення вивченого пропоную здобувачам освіти виконати тестове завдання: «Котрий факт є фейком?»

1. Г. Сковорода здобув вищу освіту;
2. Г. Сковорода любив пармезан;
3. Г. Сковорода колекціонував окуляри;
4. Г. Сковороду наділяють магічними здібностями.

Як показує досвід, здобувачі освіти обирають другий факт, оскільки образ мандрівного філософа ніяк не поєднується зі здатністю купити дорогий сир, тобто маємо справу зі стереотипним мисленням: якщо мандрівник, то бідний. Насправді Г. Сковорода так і не здобув вищої освіти, хоча й працював викладачем. На жаль, багато фактів про письменників є стереотипними. Наприклад, бідний кріпак Тарас Шевченко.

Створення медіаконтенту. Соцмережі стали помічниками не тільки в спілкуванні, а й в організації освітнього процесу. Найбільшу популярність серед молоді мають тикток та інстаграм.

Тік-ток – це додаток, що дозволяє знімати, редагувати та публікувати короткі відео про життя письменника, дібравши відповідний музичний супровід. Наприклад, пісня гурту «KOZAK SUSTEM» «Ну скажи, хіба не фантастично» доповнить візуальний ряд до творчости В. Симоненка, яку вивчають здобувачі освіти. Здобувачі освіти матимуть змогу порівняти поезію і її музичне потрактування сучасними виконавцями.

Замість традиційної декламації віршів пропоную здобувачам освіти зняти відео. Вірш «Гаї шумлять» П. Тичини, «Балада про соняшник» І. Драча, «Вчись у природи творчого спокою» Є. Плужника стануть основою для мініфільму. Звичайно, нагадую здобувачам освіти про правила безпечної комунікації в соцмережах, про вікові обмеження та налаштування приватності.

Зауважу, також, про меми, які стали своєрідним жанром народної творчости. Кожна резонансна подія стає підґрунтям для мемів. Простіше

створити літературний мем після прочитання гумористичних творів, наприклад, усмішок Остапа Вишні. Це може бути малюнок, анімація, комікс, відеокліп тощо. Оцінювати таку роботу краще вподобайками.

Ще однією популярною соцмережею є інстаграм. Тут здобувачі освіти можуть створити сторінку письменника: доберуть відповідне фото, заповнять розділ «про себе», опублікують кілька дописів з кришмітками. Викладач може запропонувати таке завдання після вивчення творчості письменника чи письменниці: поміркуйте, яку сторіз в інстаграмі митець/мисткиня могли б опублікувати. Історія повинна бути тематичною, тобто пов'язаною з будь-якою життєвою подією. Опублікуйте сторіз на власній інстаграм-сторінці та поділіться нею з викладачем й одногрупниками. Очікуйте на реакції, коментарі. Подібним до попереднього завдання є прохання прокоментувати допис викладача від імені письменника. Наприклад, викладач публікує фото в інстаграмі, де зображено український прапор. Хай здобувачі освіти доберуть влучну цитату з творів письменника, якого вивчають, та прокоментують допис (Іван Франко сказав би: «Дух, що тіло рве до бою, / Рве за поступ, щастя й волю!»).

Отже, урок української літератури має потужний потенціал для впровадження медіаграмотності. Умови дистанційного навчання розширили спектр можливостей, адже здобувачі освіти та викладачі занурилися в медійний простір. Розвиткові інфомедійної грамотності сприяють різнопланові завдання, спрямовані на критичне осмислення суджень, фактчекінг, спростування неправдивої інформації, пошук прихованих маніпуляцій, перетворення інформації з текстової на графічну та звукову, подолання стереотипів. Викладач повинен постійно наголошувати на академічній доброчесності як запоруці етичної комунікації в медійному просторі. Сучасний освітній процес потребує медіаграмотного викладача, тому педагоги мають стежити за тенденціями в медіаосвіті та доцільно впроваджувати їх в освітній процес.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іванова Т. В. Будь у тренді: МІГ в online!: метод. «родзинки» онлайн-тренінгу з медіаграмотності: практ. посіб. / Тетяна Вікторівна Іванова, Світлана

Сергіївна Ізбаш; Акад. української преси, Фонд Фрідріха Науманна «За свободу», Центр Вільної Преси; за заг. ред. і передм. Валерій Іванов. Київ: Акад. Української Преси, Центр Вільної Преси, 2020. 94 с.

2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьоновой, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.

3. Концепція Нової Української Школи. URL: <https://cutt.ly/cNMFskf>

Бак Ольга Дмитрівна,
*викладач філологічних дисциплін,
Комунальний заклад вищої освіти
Дніпровський фаховий педагогічний коледж
Дніпровської академії неперервної освіти
Дніпропетровської обласної ради*

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО КУРСУ ЛІТЕРАТУРИ

Медіаграмотність є важливою компетенцією в сучасному світі, збільшує кількість інформації, яку людина отримує з різних джерел. У середній та вищій школі навчання медіаграмотності є єдиним з ключових цілей, потім це допоможе дітям зробити свідомий вибір і зрозуміти, яка інформація є надійною, а яка – ні. У сучасному світі медіа вплив на нашу поведінку, думки і сприйняття навколишнього світу є неоціненним [1, с. 12].

Завдяки швидкому розвитку технологій та зростанню кількості джерел інформації, які нам доступні, стає все важче розрізнити достовірну інформацію від фейкової, та розуміти, який вплив вона має на наше життя. Одним із ключових моментів у розвитку таких навичок є навчання медіаграмотності в школах. У середній та вищій школі навчання медіаграмотності є єдиним з ключових цілей, що підтверджує важливість цієї компетенції в нашому сучасному світі. Діти мають знати, як оцінювати джерела інформації, розрізнити факти від думок та досліджень від реклами. Це допоможе їм зробити свідомий вибір, поставити запитання і знайти відповіді, що підвищить їх здатність орієнтуватися в сучасному світі.